

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFYA DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: Pamukkale Üniversitesi Örneği

Raziye ÇAKICIOĞLU OBAN* - Tülay AYGÖREN**

ÖZET

Öğrenci başarısı, öğretmenin özelliklerine, kullanılan yöntem-teknikler ile araç- gereçlere, öğrenme ortamlarına ve öğrencinin özelliklerine göre farklılık gösterebilmektedir. Ancak bu öğrenme farklılığının olduğunu söyleyebilmek için öncelikle öğrencinin o derse karşı tutumunun belirlenmesi gerekir. Öğrencinin geliştirdiği olumlu ya da olumsuz tutum biz eğitimciler sorunun kaynağını tespit etmede ve çözüm geliştirmede yol gösterici olur. Bu da eğitimde kalitenin artırılmasına katkı sağlar.

Bu çalışma, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 1-2-3 ve 4. Sınıf öğrencilerinin coğrafya derslerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Rastlantısal örnekleme (random) yöntemiyle belirlenen 250 öğretmen adayına 31 maddeden oluşan likert tipi coğrafya tutum ölçeği uygulanmıştır. Ölçekte Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin coğrafya derslerine karşı tutumlarında "cinsiyet ve sınıf düzeyi" ne göre bir farklılık olup olmadığı ölçülmüştür. Anket sonuçları SPSS 21.0 programında değerlendirilmiş olup örneklem grubu hakkında bilgi edinmeye yönelik olarak tanımlayıcı istatistiklerden frekans dağılımları, ortalama ve standart sapma, çapraz tablo, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Değerlendirme sonuçları, ilgili bölümlerde tablo ve grafiklerle açıklanmıştır.

Çalışma, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin coğrafya derslerine karşı tutumlarını etkileyen etmenlerin belirlenmesine yönelik sonraki araştırmamızın gerekliliğini ortaya koyması bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Öğrenci, Coğrafya Dersi, Tutum

THE EVALUATION OF THE SOCIAL SCIENCES TEACHING STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS TO THE GEOGRAPHY LESSONS: An Example from Pamukkale University

ABSTRACT

Student achievement may vary according to teacher characteristics, teaching method-techniques, tools, learning environments and students' characteristics. However, in order to be able to say that the diversity of this learning, the students position against that course must be determined at first. That positive or negative attitudes have developed by students will provide guidance to educators to identify the source of the problem and develop solutions. This also contributes to improving the quality of education.

This study is intended to determine the attitudes of the Social Sciences Teaching Students - in 1-2-3 and 4th graders who studying in Pamukkale University, Faculty of education- towards geography lessons. The type of survey is the 5 point Likert geography attitude scale that consist of 31 questions was applied to the 250 candidate teachers who were determined by using random process. In this study were measured the attitudes differences to the geography lessons of Social Sciences Teaching Students according to the "gender and class level". The results were analyzed by using SPSS 21.0 program with some demographic analyzes like independent t test. For the validity and reliability of the research was used Cronbach's alpha test. The findings converted into tables according to the above mentioned criteria and have been interpreted the corresponding sections.

*Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenliği Bölümü, raziye.oban@deu.edu.tr

**Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, tolmezoglu@pau.edu.tr

The study is important to demonstrates the necessity of our further research related to determine the factors which affect their attitudes to the geography lessons of Social Sciences Teaching Students.

Keywords: Social Sciences Teaching, Students, Geography Lesson, Attitudes

GİRİŞ

Coğrafya, en çok komşu bilime sahip bir bilim alanıdır. Bu özelliği Coğrafyaya analitik bir bakış, dolayısıyla olaylara çok boyutlu bakabilme yetisi kazandırmaktadır. Aynı zamanda coğrafya, mekan ve zamana en hızlı uyum sağlayan ve değerlendirebilen bir bilimdir. Öyle ki tarihsel süreçte ağaç, kaya oyukları ve mağarada yaşayan insanın doğal ortam ile mücadelesinden, akıllara durgunluk veren mimari biçimlerde gökdelenler ve doğanın koyduğu sınırlara müdahale edebilen bir üretim boyutuna gelmiştir. Bu gelişim de gösteriyor ki coğrafya; enleri sıralamak, herhangi bir yere ait fiziki ve beşeri özellikleri tanımlamak, ezberlemek gibi kısır tanımlamalardan uzak, doğal ve beşeri ortamı anlayarak sürdürülebilir bir gelecek için en akılcı çözümleri üretebilecek bir bilimdir. O nedenle coğrafyanın akılda sürekli kalacak şekilde öğrenilmesi ve öğretilmesi gerekir. Bu bağlamda mekanın ve zamanın özellikleri ve insanın ihtiyaçları dikkate alınarak hangi strateji, yöntem ve tekniklerle coğrafya öğretilmesi gerektiği önem kazanmaktadır. Ancak doğru strateji, yöntem ve teknik tespiti tek başına öğrencinin dikkatini çekmede ve ilgisini canlı tutmasında yeterli olamamaktadır. Bu da etkili ve kalıcı öğrenmede pek çok bileşenin bir araya getirilmesi gerektiğini göstermektedir. Nitekim pek çok araştırma, iyi bir yöntem yanında öğretmenin, öğrenme ortamının, öğrenilen konunun ve öğrencinin tutumunun da olumlu olması halinde istenilen başarının yakalanabileceğini savunmaktadır. Sözkonusu bileşenler üzerinde çok sayıda araştırma yapılması da bundandır.

Günümüzde bilgiye ulaşmada oldukça hızlı teknolojilere sahip insanı, bilgiyi almadan ziyade o bilginin işe yarar bir şekilde sunulabilmesine ilgi göstermektedir. Bu ise bir tutumdur. Tutum ölçümü, yapılan uygulamalarda eksik ve hataların tespit edilerek daha iyi öğrenme ortamları ve strateji, yöntem ve teknikleri geliştirme hususunda yol gösterici bir uygulamadır. Bu araştırma da, Pamukkale Üniversitesi örneğinde, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin coğrafya dersine karşı tutumlarını anlamaya yöneliktir.

ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Özellikle son yıllarda eğitim ve öğretimde kaliteyi arttırmaya yönelik olarak pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan biri de tutum ölçme uygulamalarıdır. Başarıyı etkileyen bir olgu olarak düşünülen tutumun, “etkilenilen duruma göre değişiklik gösterip göstermediği üzerinde sosyolog ve psikologlar tarafından pek çok önemli araştırma yapılmıştır (Lapierre, 1934 ; Ajzen & Fishbein, 2000; Dockery & Bedeian, 1989). Bu araştırmalar, eğitimcilere de yol gösterici olmuş, daha etkili öğrenme planlamaları için tutum ölçeklerinden faydalanılmaya başlanmıştır. Coğrafya öğretiminde de özellikle 2000li yıllardan sonra tutum belirlemeye yönelik araştırmalar oldukça artmıştır. Kaynakça bölümünde bu araştırmalar yer almaktadır. Bu araştırmalarda kullanılan kişisel bilgi formu soruları; cinsiyet, mezun olunan okul, mezun olunan okuldaki program türü, genel akademik not ortalaması (Gökçe, 2010:20-73); öğretim türü (1. Öğretim, 2. Öğretim) (Demirkaya & Arıbaş, 2004:180); cinsiyet, okul türleri, baba mesleğine ve baba eğitim düzeyine göre (Zaman & Çoşkun:21): cinsiyet, yaş, mezun olunan okul, kıdem yılı (Öztürk & Ünal, 1999:1-9), sınıf düzeyleri (1. sınıf ve 4. sınıf) (Dikmenli & Aslan, 2009:31) gibi değişkenlere bağlı olarak tutumları ölçmeye çalışmıştır. Cinsiyet değişkeninin sözkonusu araştırmaların tamamında ortak olduğu dikkati çekmektedir. Ancak tüm araştırmalarda “cinsiyet faktörü öğrencilerin coğrafya derslerine yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmamaktadır” şeklinde çıkmıştır. Bu sonuç, bundan sonraki tutum ölçeklerinde cinsiyet değişkeninin kullanılmasının anlamlı olmayacağını, farklı değişkenler sorgulamanın daha yerinde olacağını göstermesi bakımından önemlidir. Bu araştırmada farklı olarak alana yönelik bilgi paylaşımının olabileceği düşünülen üye olunan sosyal grup, dergi gibi değişkenler sorgulanmış ancak istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunamamıştır. Bu nedenle çalışmada da diğer çalışmalarda olduğu gibi cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik ortalama ve son alınan not durumu üzerine yoğunlaşmıştır. Burada farklı sınıf düzeyi uygulaması, bölüme yeni gelen öğrenciler ile deneyimli

öğrenciler arasında coğrafya dersine yönelik tutum bakımından farklılık olup olmadığını anlamaya; dolayısıyla bu olumlu ya da olumsuz tutumda etkili olan faktörleri çözümlenmeye yardımcı olacaktır. Sınıf düzeyi değişkeni, tüm sınıfların ele alınması nedeniyle araştırmanın diğer araştırmalardan farklı bir yönünü ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Coğrafya, mekan ve üzerinde gerçekleşen olayları insan ile ilişkili olarak inceleyen bir bilim olduğundan, öğrencilerin öğrenmeleri gerekli olan en önemli dersler arasında yer almaktadır. Ancak bir yönüyle sosyal bilimler, bir yönüyle de fen bilimleri ile bütünleşen bu disiplin, öğrenilmesi zor olan dersler arasında gösterilmektedir. Alanı doğrudan Coğrafya öğretimine yönelik olmayan, ancak mesleki yaşamda alanının önemli bir yarısını teşkil eden Sosyal Bilgiler alanı öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları üzerine olan bu araştırmanın sorusu da:

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin coğrafya derslerine karşı tutumları nasıldır? olarak belirlenmiştir. Buna göre alt problemler:

1. Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları **cinsiyete** göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları akademik ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları öğrencilerin en son aldıkları nota göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

ARAŞTIRMA YÖNTEM

Araştırma Modeli

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin, coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma Betimsel- tarama modelindedir. Tarama modeli, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum gibi özelliklerinin ortaya konması amacıyla uygulanan bir modeldir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014: 177). Betimsel araştırma yaşayanların, o anda var olanların, yaşananların ne olduğunun betimlenip açıklanarak ortaya konulması olarak da açıklanabilir (Sönmez, Alacapınar, 2013:48).

Katılımcılar

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarını anlama amacıyla olan araştırmanın evrenini Pamukkale Üniversitesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrenciler/öğretmen adayları oluşturmaktadır. Ön çalışma neticesinde anket formlarında yer alan soruların güvenilirlik analizleri yapılmış ve örneklem büyüklüğü seçilmiştir.

Araştırmanın örneklem grubunu aynı programda 2016-2017 öğretim yılının bahar döneminde öğrenim görmekte olan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Anket formlarının güvenilirliği (iç tutarlılığı) 0.95 güvenilir olarak bulunmuştur.

Ölçme Aracı

Araştırmada Raziye Çakıcıoğlu Oban ve Tülay Aygören tarafından geliştirilen Likert türü Coğrafya Tutum Ölçeği kullanılmıştır. 50 maddeden oluşan ölçeğin güvenilirlik katsayısını gösteren Cronbach Alpha değeri 0,94'dür. Bu da içeriğin güvenilirlik bakımından iyi bir ölçek olduğunu göstermektedir. Sosyal Bilgiler öğrencilerine, 2016-2017 öğretim yılında aynı dönem içinde uygulanan ölçekte, hem öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumları hem de bu tutumlarını etkileyen etmenlere ilişkin sorular yer almaktadır. Ancak araştırmanın bu bölümünde sadece tutum değerlendirmeleri yer almaktadır.

Ölçme aracında yer alan sorular, aşağıdaki Tablo 1'e göre yorumlanmıştır.

Tablo 1. Araştırmada kullanılan aralık katsayısı

Aralık Katsayısı	Anlamı
1,00----1,80	çok düşük (tamamen katılmıyorum)
1,81----2,60	düşük (katılmıyorum)
2,61----3,40	orta (kararsızım)
3,41----4,20	yüksek (katılıyorum)
4,21----5,00	çok yüksek (tamamen katılıyorum)

Ters kodlu sorular için ise aşağıdaki aralıklar kullanılmıştır.

Tablo 2. Araştırmada ters kodlu sorular için kullanılan aralık katsayısı

Aralık Katsayısı	Anlamı
1,00----1,80	Çok yüksek
1,81----2,60	Yüksek
2,61----3,40	orta
3,41----4,20	düşük
4,21----5,00	çok düşük

Verilerin Analizi

Veri değerlendirmede SPSS 21.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Cinsiyet, sınıf, geldikleri bölge, akademik ortalama, dergi ve sosyal grup üyeliği ile coğrafya ders notu dağılımları (frekans (f) , yüzde (%) ve aritmetik ortalama (X) değerleri kullanılmıştır. Toplam ortalama tutum değeri, cinsiyete göre tutum, sınıflara göre tutum, geldikleri bölgeye göre tutum, akademik ortalamalara göre tutum, dergi ve sosyal grup üyeliklerine göre tutum ölçülmüş, bağımsız örneklem t-testi (independent samples t test) ve tek yönlü varyans (One Way Anova) Anova kullanılarak Tukey ve Scheffe testleri yapılmıştır. Anova ile gruplar arasındaki tutum farklılıklarının istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı analiz edilmiştir. Akademik ortalama ve ders notu ortalaması ile sosyal bilgiler öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları arasında bir ilişki olup olmadığını anlamak için korelasyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Betimsel İstatistik

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 51.4'ü kadın, % 48.6'sı erkektir (Tablo 3). % 24.5'i I. sınıf, % 28.9'u 2. sınıf, % 24.9'u 3. sınıf, % 21.7'si 4. Sınıftadır (Tablo 4). Öğrencilerin akademik ortalamalarına bakıldığında; % 20.9'unun 1,50-2,49, % 46.6'sının 2.50-3.00, % 29.2'sinin ise 3.01- 3.80 ortalamaya sahip olduğu görülmüştür (Tablo 5). Ayrıca en son alınan coğrafya ders notuna göre yapılan gruplandırmada öğrencilerin %1.6'sı 50'nin altında, %52'si 71-90 aralığında yer alırken %7.5'i 91 ve üstü puan aralığında yer almaktadır (Tablo 6).

Veri analizlerine ilişkin tablolar, araştırmanın bulgular başlığı altında gerekli açıklamalarla birlikte verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kadın	130	51,40
Erkek	123	48,60
Toplam	253	100

Tablo 4. Öğrencilerin buldukları sınıflara göre dağılımı

Sınıf	Frekans (f)	Yüzde (%)
I	62	24,5
II	73	28,9
III	63	24,9
IV	59	21,7
Toplam	253	100

Tablo 5. Öğrencilerin akademik ortalamalarına göre dağılımı

Akademik Ortalama	Frekans (f)	Yüzde (%)
1,50-2,49	53	20,9
2,50-3,00	118	46,6
3,01-3,80	74	29,2
Toplam	245	96,8
Eksik veri	8	3,2
Toplam	253	100

Tablo 6. Öğrencilerin en son aldıkları coğrafya ders notlarına göre dağılımı

Coğrafya Notu	Frekans (f)	Yüzde (%)
0-50	4	1,6
51-70	61	24,1
71-90	132	52,2
91-100	19	7,5
Toplam	216	85,4
Eksik veri	37	14,6
Toplam	253	100,0

Bu bölümde, araştırmada kullanılan coğrafya tutum ölçeğinden elde edilen puan ortalamalarının problem cümlesinde belirtilen değişkenlere göre karşılaştırmaları yapılarak sonuçları değerlendirilmiştir.

Tablo 7. Sosyal bilgiler öğrencilerinin coğrafya dersine karşı genel tutum ortalaması

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Tutum Ort.	253	2,16	4,9	3,84	0,50

Sosyal Bilgiler Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Karşı Genel Tutum Ortalaması incelendiğinde (Tablo 7); katılımcıların tutum ortalamalarının yüksek ve olumlu olduğu görülmektedir.

Vardamsal İstatistikler

1. Sosyal Bilgiler öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Tablo 8. Sosyal bilgiler öğrencilerinin cinsiyete göre tutum ortalamalarının dağılımı (t testi sonuçları)

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma (SS)	Std. Error Mean (SE)	t	df	P
TutumOrt	Kadın	130	3,82	0,51	0,04	0,568	251	0,571
	Erkek	123	3,86	0,50	0,05			

Sosyal Bilgiler öğrencilerinin cinsiyete göre tutum puanlarını gösteren ve iki grup arasında karşılaştırma yapmak istenildiğinde kullanılan t testi sonuçları incelendiğinde (Tablo 8), öğrencilerin cinsiyet ve tutum puanları arasında ($p < 0.04$ düzeyinde) anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Buna göre, cinsiyet faktörünün, daha önce tutum konusunda yapılmış tüm çalışmalarda olduğu gibi öğrencilerin coğrafya derslerine yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık yoktur.

2. Sosyal Bilgiler alanı öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Sınıfların tutum ortalamaları incelendiğinde (Tablo 9), iki ya da daha fazla gruba ait ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını anlamada kullanılan bir istatistiksel analiz olan Anova testine (Analyses of Varians) göre; $\alpha = 0.05 > 0.014$ olarak bulunmuştur. Bu da $H_0 =$ ortalamalar arasında anlamlı bir fark yoktur hipotezinin reddedilmesi gerektiğini ortaya koyar. $H_a =$ Ortalamalar arasında en az ikisi arasında anlamlı bir fark vardır hipotezinin kabulünü gerektirir. Başka bir ifadeyle, sınıf değişkenine göre sosyal bilgiler öğrencilerinin coğrafya derslerine karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\alpha = 0.05 > 0.014$).

Tablo 9. Sosyal bilgiler öğrencilerinin tutum ortalamalarının anova testine göre dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma (SS)	Std. Error Mean (SE)	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maksimum	F	P
					Lower Bound	Upper Bound				
I	62	3,78	0,50	0,06	3,66	3,91	2,16	4,68	3,62	0,01
II	73	3,99	0,41	0,05	3,90	4,09	2,74	4,70		
III	63	3,74	0,50	0,06	3,61	3,86	2,60	4,78		
IV	55	3,80	0,58	0,08	3,64	3,96	2,34	4,90		
Toplam	253	3,84	0,50	0,03	3,77	3,90	2,16	4,90		

Sınıf düzeylerine göre dağılım incelendiğinde; I. ve IV. sınıf düzeyindeki öğrencilerin tutum ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, II. ve III. sınıfların tutum ortalaması arasında anlamlı bir farklılık dikkati çekmektedir (Tablo 9-10). Bu durum, I. sınıf öğrencilerinin bölüme yeni geldiklerinden henüz uyum sürecinde olmaları, son sınıf öğrencilerinin de zaten durumu kabullenmiş olmalarıyla ilgili olabilir. II. ve III. sınıf öğrencileri ise uyum dönemini aşmış bu derslerdeki konu, öğretmen, öğrenci ilgi-istek, öğrenme ortamı ve kullanılan öğretim yöntemlerine göre bir tutum içerisine girmeye başlamış olabilir.

Tablo 10. Sosyal bilgiler öğrencilerinin tutum ortalamalarının Tukey Hsd testine göre dağılımı

(I) Sınıfınız	(J) Sınıfınız	Mean Difference (I-J)	Std. Error	95% Confidence Interval	
				Lower Bound	Upper Bound
I	II	-0,21	0,09	-0,43	0,01
	III	0,05	0,09	-0,18	0,28
	IV	-0,02	0,09	-0,25	0,22
II	I	0,21	0,09	-0,01	0,43
	III	0,26*	0,09	0,04	0,48
	IV	0,19	0,09	-0,04	0,42
III	I	-0,05	0,09	-0,28	0,18
	II	-0,26*	0,09	-0,48	-0,04
	IV	-0,07	0,09	-0,30	0,17
IV	I	0,02	0,09	-0,22	0,25
	II	-0,19	0,09	-0,42	0,04
	III	0,07	0,09	-0,17	0,30

3. Sosyal Bilgiler öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları akademik ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Sosyal Bilgiler öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarının akademik ortalamalarına göre farklılık gösterip göstermediklerini anlamak üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda akademik ortalama ile tutum ortalaması arasındaki korelasyon katsayısı yaklaşık 0.11 bulunmuştur (Tablo 11). Buna göre ilişkinin istatistiksel olarak kuvvetli olduğu söylenemez. Yani öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarının akademik ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmıştır. Bu, beklenmeyen bir sonuçtur. Çünkü genel olarak akademik ortalaması iyi olan öğrencinin her derse olumlu, akademik ortalaması düşük olanlarınsa olumsuz tutum içerisinde olduğu düşünülür.

Tablo 11. Sosyal Bilgiler öğrencilerinin akademik ortalamaları dağılımı

	Akademik Ortalama	Coğrafya Ders Notu	Tutumort
Pearson Correlation	1	,356**	0,109
Akademik Ortalama Sig. (2-tailed)		0	0,088
N	245	211	245
Pearson Correlation	,356**	1	,184**
Coğrafya Ders Notu Sig. (2-tailed)	0		0,007
N	211	216	216
Pearson Correlation	0,109	,184**	1
Tutumort Sig. (2-tailed)	0,088	0,007	
N	245	216	253

*Korelasyon katsayısı, bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve büyüklüğünü belirten katsayıdır. Bu katsayı, (-1) ile (+1) arasında bir değer alır. Pozitif değerler direkt yönlü doğrusal ilişkiyi; negatif değerler ise ters yönlü bir doğrusal ilişkiyi belirtir. Korelasyon katsayısı 0 ise söz konusu değişkenler arasında doğrusal bir ilişki yoktur.

4. Sosyal Bilgiler öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları öğrencilerin en son aldıkları nota göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Coğrafya ders notu ile tutum ortalaması arasındaki ilişkiyi anlamak için yapılan korelasyon analizi sonucunda korelasyon katsayısı 0.18 bulunmuştur (Tablo 11). Bu sonuç, istatistiksel olarak anlamlıdır; yani coğrafya ders notu ile tutum ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı, ancak pozitif yönde zayıf bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu da yukarıda bahsedilen başarılı olunan derse olumlu tutum geliştirme beklentisini doğrulamaktadır. Öğrencilerin yüksek not aldıkları derslere karşı pozitif tutum geliştirmesi, ders notunun tutumu etkilediği sonucunu ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulgularına göre sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Araştırmaya katılan öğrencilerin puan ortalaması $X= 3,84$ olarak bulunmuştur. Sosyal bilgiler öğrencilerinin coğrafya derslerine karşı tutumlarının olumlu, yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sorularından biri, sosyal bilgiler öğrencilerinin coğrafya derslerine karşı tutumlarında **cinsiyete göre** bir farklılık olup olmadığı üzerinedir. Bu sorgulama sonucunda, daha önceki tutum araştırmalarında olduğu gibi cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Bundan sonraki tutum araştırmalarında bu değişkenin gözardı edilebileceğini gösterir.

Sınıfların tutum ortalamaları incelendiğinde (Tablo 7), Anova testine (Analyses of Varians) göre; $\alpha=0.05>0.014$ olarak bulunmuştur. Bu, "Ho= ortalamalar arasında anlamlı bir fark yoktur" hipotezinin reddedilmesi gerektiğini ortaya koyar. "Ha= ortalamaların en az ikisi arasında anlamlı bir fark vardır" hipotezinin kabulünü gerektirir. Kısaca, sınıf değişkenine göre sosyal bilgiler öğrencilerinin coğrafya derslerine karşı tutumlarında %5 düzeyinde anlamlı bir farklılık ($\alpha=0.05>0.014$) olduğu anlaşılmıştır. Özellikle 2. ve 3. sınıflar arasında bu farklılık bulunmaktadır (Tablo 8).

Sosyal Bilgiler öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarının **akademik ortalamalarına göre** farklılık gösterip göstermedikleri incelendiğinde; korelasyon katsayısının yaklaşık 0.11 olduğu görülür (Tablo 9). Bu da öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarının akademik ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlamına gelir.

Coğrafya ders notu ile tutum ortalaması arasındaki ilişkiyi anlamak için yapılan korelasyon testi sonucunda ise korelasyon katsayısı 0.18 bulunmuştur (Tablo 9). Bu da, coğrafya ders notu ile tutum ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı, ancak pozitif yönde zayıf bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Bu araştırma, sosyal bilgiler bilim alanında etkin bir coğrafya öğretimi için öncelikle öğrencilerin bu derslere karşı tutumlarının belirlenmesine yöneliktir. Tutum belirlemesi, öğretimde karşılaşılan sorunların belirlenmesinde oldukça önemlidir. Bundan sonraki aşama ise sorunun kaynağını tespit etmedir. Etkili bir öğretim sürecinde, bahsedilen aşamalardan sonra sağlıklı bir planlama yapılması sağlanmış olur. Eğitimde kalite ve sürdürülebilir gelişme için bu, son derece önemli bir uygulamadır.

KAYNAKÇA

Ajzen, I., & Fishbein, M. (2000). Attitudes and the Attitude-Behavior Relation: Reasoned and Automatic Processes. In W. Stroebe & M. Hewstone (Eds.), European review of social psychology (Vol. 11, pp. 1-33). Chichester, UK: Wiley. http://web.psych.utoronto.ca/psy320/Required_readings_files/4-1.pdf (11.04.2016).

Akınoğlu, O. ve Bakır, S. (2003). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularını öğrenmeleriyle ilgili durum analizi. Marmara Coğrafya Dergisi, 8: 83-106.

Akşit, F. Ve Şahin, C. (2011). Coğrafya öğretiminde aktif öğrenmenin akademik başarı ve tutum üzerine etkisi. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 02(04): 1-26.

Alım, M., Doğanay, S., 2002, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı 1. Sınıf Öğrencilerinin Profilleri ile Akademik Başarılarının Karşılaştırılması, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 8, s:61-75, Erzurum.

Aydın, F. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik akademik benlik düzeylerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 6(1): 661-677.

Dikmenli & Aslan C.A. (2009). Sınıf Öğretmenliği Birinci Ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt 10, Sayı 2, Ağustos 2009 Sayfa 29-36,

Demirkaya, H., Arıbaş, K. (2005). Sosyal Bilgiler öğretmenliği Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *S.Ü.Sosyal Bilimler Enst.Dergisi*, Sayı,12, Sayfa 179. Konya.

Doğanay, H., Zaman, S. 2002, Orta Öğretim Coğrafya Eğitiminde Hedefler – Stratejiler ve Amaçlar, *Doğu Coğrafya Dergisi*, Sayı:8, s: 7-27, Erzurum.

Güven B.& Uzman E.(2006). Ortaöğretim Coğrafya Dersi Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Ekim 2006, Cilt:14, No:2, s: 527-236, Kastamonu.

Kadioğlu Y. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Birinci Ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Derslerindeki İlgili Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Marmara Coğrafya Dergisi* Sayı: 17, Ocak - 2008, S:185 - 195, İstanbul - Issn:1303-2429

Kayalı H. (2009). Sosyal Bilgiler Ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Coğrafya Derslerine Yönelik Tutumlarındaki Farklılıklar, *Marmara Coğrafya Dergisi* Sayı: 19, Ocak - 2009, S. 20-29, İstanbul - Issn:1303-2429

Nazlı Gökçe (2010). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Dersine Yönelik Tutumları, *e-Journal of New World Sciences Academy* 2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number: 1C0257, ISSN:1306-3111.

ÖZGEN N. & BİNDAR R. (2009). Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Siirt Örneği, *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 29, Sayı 2 (2009) 421-440, Ankara.

Özkal N. (2002), *Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi*. Eğitim ve Bilim, Cilt 27, Sayı 124 (52-55)

Öztürk C.& Ünal S. (1999). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumu, *Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 6.(6), s: 1-9, Denizli.

Tavşancıl, E., 2005, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Tay B.ve Tay Akyürek B. (2006). Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumun Başarıya Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 4.1 s:73-84.

Tekinarslan, H. (2006). Lise Öğrencilerinin Coğrafya Derslerine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi. *G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış) Yüksek lisans Tezi* Ankara.

Therry M. Dockery & Arthur G. Bedeian (1989). Attitudes Versus Actions: Lapiere's (1934) Classic Study Revisited, *Social Behavior and Personality, Society for Personality Research (inc)*, 17 (1), p: 9-16, http://web.psych.utoronto.ca/psy320/Required_readings_files/4-1.pdf (11.04.2016).

Ulusoy K., Gülüm K. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Tarih Ve Coğrafya Derslerine Yönelik Tutumları (Adıyaman Örneği), *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Sayı :25 Aralık, s: 149-160, Kütahya.

Yurdal P. ,A., Meydan A.(2005). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Karşı Tutumları, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:19, s: 25-35, Konya.

Zaman S.& Coşkun O. ().A Research On The Attitudes Of High School Students Towards Geography Courses: The Erzurum Sample, *Eastern Geographical Review* 17